

Eredendő bűn avagy öröklött és szerzett bűnös természet

A biblikus álláspont összegzése

1. Az *eredendő bűn* kifejezés nem szerencsés, nem pontos. Azt sugallja ugyanis, mintha valamely konkrét bűn, ez esetben az őszülők bűne áteredő, átörökíthető lenne az utódokra. *Jak 1,14-15* világos leírást nyújt a bűn születéséről az emberben: *"Mindenki kísértetik, mikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága, azután a kívánság, megfogaván bűnt szül, a bűn pedig teljességre jutva halált nemz."* A bűn megfogása nyilvánvalóan a kísértésre való engedésre, a bűnbe való beleegyezésre utal az ember részéről a szabad választás alapján, amely – még ha igen gyakran féltudatosan, illetve majdnem hogy automatikusan is – mindenkor működik.
2. A konkrét bűn, illetve a vele kapcsolatos bűnadósság örökölhetőségét, beszámításának, tulajdonításának a lehetőségét kereken és határozottan tagadja a Szentírás, mégpedig az alábbi kijelentésekkel:

„Meg ne ölettessenek az atyák a fiakért, se a fiak meg ne ölettessenek az atyákért, ki-ki az ő bűnéért haljon meg.” (5Móz 24,16)

„Mi dolog, hogy ezt a közbeszédet szoktátok mondani Izráel földjén, mondván: az atyák ettek egrest és a fiak foga vásott meg bele? Élek én, ezt mondja az Úr Isten, nem lesz többé helye köztetek ennek a közbeszédnek Izráelben. Ímé minden lélek enyém, úgy az atyának lelke, mind a fiúnak lelke enyém, amely lélek vétezik, annak kell meghalnia... És ti ezt mondjátok: Miért ne viselje a fiú, az apa vétkét? Ám a fiú, törvény szerint és igazságot cselekedett, minden parancsolatomat megtartotta és cselekedte azokat, élvén éljen... A fiú ne viselje az apa vétkét, se az apa ne viselje a fiú vétkét, az igazon legyen az ő igazsága, a gonoszon pedig az ő gonoszsága... És azt mondjátok: Nem igazságos az Úrnak útja: Halljátok meg Izráel háza: Az én utam nem igazságos-e? Nem inkább a ti útaitok nem igazságosak-e?... Ennekokáért mindegyikötöket az ő útai szerint ítélem.” (Ezék 18,2-4; 19; 20; 25; 30)

Ez utóbbi ige félreérthetetlenül szól a személyes felelősség kizárólagosságáról. Nyilvánvalóvá teszi, hogy az emberi hagyomány vagy szokásjog, az emberi "igazság" esetleg még megengedné azt, hogy a fiú viselje az apa vétkét, de Istennél, az ő abszolút igazságossága következtében, ez szóba nem jöhet.

Meg kell jegyeznünk itt, hogy egyesek eme világos kijelentések ellenére hivatkoznak egy igehelyre, amelyet bizonyítéknak tekintenek a bűnadósság fiakra való áthárítását illetően. Ez az igehely: 2Sám 21,1-14. Ezzel kapcsolatban azonban két lényeges pontra kell felhívni a figyelmet: a.) A gibeoniták a maguk logikája szerint igényelték a megtorló igazságszolgáltatás végrehajtását hét, Saul leszármazottai közül való emberen. b.) Saul nem egymaga kegyetlenkedett a gibeonitákkal, mert azt mondja az Írás, hogy az átok *"Saulért és az ő vérszopó házanépéért"* nehezedett Izráelre *"mivelhogy megölte a gibeonitákat"*. (2Sám 21,1) Dávid bizonyára megvizsgálta, és olyan személyeket adott át a gibeoniták

igazságszolgáltatásának, akik e bűn részesei voltak, még ha a szüksézávú bibliai leírás nem is tér ki külön erre.

3. Kétségtelenül létezik viszont az öröklött bűnre való hajlam. Ez az örökség valóban Ádám óta hat ki minden emberre. Rm 5,12 utal arra, hogy ez a titokzatos hajlam olyan hatalmas, hogy ennek következtében – Isten kegyelme híján – egy ember sem tud ellenállni a bűnnek és minden ember vétkekké válik. Isten kegyelmét pedig – noha Isten oldaláról tekintve minden embernek rendelkezésére áll – nem veszi az ember folyamatosan és tökéletesen igénybe éppen a megromlott természete miatt. Ha pedig nem ismeri gyermekiségétől fogva ezt a lehetőséget, illetve ha nem jutott élő hitre, akkor nem is tud élni ezzel a lehetőséggel mindaddig, míg tudomást nem szerez róla és amíg az újjászületés vagy megtérés meg nem valósul életében.

Pál apostol Róma 5,12-ben foglalt kijelentésének a gondos megfigyelése kizárja azt az értelmezését ennek az igének, hogy Ádám ősapa bűnadóssága miatt kerülne minden ember a halál törvényének a hatálya alá. Ha nem lenne ott a kijelentés végén *"mivelhogy mindenki vétkezett"*, még bizonyosságul lehetne felhozni ezt az ígét az eredendő bűn római katolikus értelmezése mellett. A szöveg azonban így hangzik: *"Egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenki vétkezett."* Tehát a halál nem azért hat el minden emberre, mert Ádámmal bejött a bűn a világra, és átöröklődik minden emberre az ő bűnadóssága, hanem azért, mert *"mindenki vétkezett"*, azaz kinek-kinek a személyes törvényszegései miatt. Ádám által a bűnre való hajlam hatott el mindannyiunkra, ami az isteni kegyelem igénybevétele nélkül ellenállhatatlan.

Az öröklött bűnre való hajlam viszont soha nem marad *"megfogadás"* nélküli állapotban az emberben: *a szokás törvénye hozzáadódik a genetikai törvényhez*. Erre utal Jer 17,1 szemléletes megfogalmazása: *"Júda vétke vastollal, gyémántheggyel van felírva, fel van vésvé szívük táblájára"* Jeremiás könyvében található egy másik fontos kijelentés is a szokás törvényére vonatkozóan: *"Elváltoztathatja-e bőrét a szerecsen és a párduc az ő foltosságát? Úgy ti is cselekedhettek jót, akik megszoktátok a gonoszt."* (13,23)

Ezért beszélhetünk *öröklött és szerzett természetről*, amelyben kétségkívül benne van már személyes vétkeink hatása is. Ezért jogosan beszélhetünk *bűnös természetről*, avagy *bűnös kívánságokról*. Személyes felelősségünk is van tehát abban, hogy öröklött és szerzett természetünk romlottsága milyen fokú, megközöttsége mennyire erős.

Tegyük ehhez hozzá, hogy az öröklött hajlam sem egyszerűen abban az állapotban van, ahogyan az ősszülők vétke azt meghatározta, hanem hozzájárul közvetlen elődeink jellemének az öröklött természetünkre való kihatása is. Erre a súlyos kockázatra és felelősségre utal a II. parancsolat indoklása, azzal az utalással, hogy a szülők vétke *"harmad és negyedízig"* kihat utódaikra.

Megjegyzendő, hogy a személyes felelősség elve itt is jelen van azáltal, hogy ez az *"átok"* azokon a fiakon teljesedik be, akik *"gyűlölik"* Istent, vagyis elutasítják az ő kegyelmét, amely által ezt a rossz hatást legyőzhetnék, illetve amely annak az erejét megolthatná. Ezen a háttéren érthetőek az alábbi sorok: *"Elkerülhetetlen, hogy a gyermekek szenvedjenek a szülők bűnei következtében, de nem a szülő bűnéért éri őket büntetés, kivéve, ha ők maguk is részt vesznek szüleik bűneiben. Rendszerint az a helyzet, hogy a gyermekek szüleik nyomdokait követik. Öröklés és a rossz példaadás folytán a fiak részesekké válnak atyáik bűneiben. Rossz hajlam, romlott*

*étvágy és leromlott erkölcsiség örökségként harmad- és negyedéig apáról fiúra száll. Ez a félelmetes igazság komoly erővel kellene hogy embereket bűnös útjaiktól visszatartsa."*¹

Ádámnak konkrét bűnét tehát semmiképpen nem örökljük, sőt a bűne nyomán minden utódjára kiható bűnre való hajlam sem eredeti állapotában járul ránk, hanem apáink vétke és saját vétkeink hatása adódik hozzá, ezek mintegy specializálják bizonyos egyéni irányokban és természetesen súlyosbítják is.

4. A Római levél 7. fejezetének második részében Pál apostol arról ír, hogy az így kialakult öröklött és szerzett bűnös természetnek az ereje sokkal nagyobb, mint ahogy általában felületesen gondolkodva véljük. Igazából csak akkor ismerjük meg a hatalmát, amikor már igazán "gyönyörködünk" Isten törvényében és "gyűlöljük" annak ellentétét, a bűnt, illetve elszántan a jót akarjuk cselekedni. Olyan nagy hatalom ez a bűnös természet, hogy amikor "elménkkel", szívünkkel-lelkünkkel, egész igazi "énünkkel" Isten és az ő erkölcsi törvénye oldalára akarunk állni, akkor is "rabul ad minket" a bűn törvényének. (Természetesen hozzáértendő: abban az esetben van ez így, ha az adott pillanatban nem vagyunk élő összeköttetésben Isten kegyelmével, szabadító erejével a Szentlélek által.)

Pál apostol egyértelműen valóságos bűnnek nevezi azt a bennünk lakozó gonoszt, amit az öröklött és szerzett természet képvisel bennünk: *"Ha pedig azt cselekszem, amit nem akarok, nem én művelem már azt, hanem a **bennem lakozó bűn**. Megtalálom azért magamban, aki a jót akarom cselekedni ezt a törvényt, hogy a **bűn megvan bennem**. Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint, de látok egy másik törvényt az én tagjaimban, amely ellenkezik az elmém törvényével és engem rabul ad a **bűn törvényének, amely van az én tagjaimban**."* (20-23)

Pál apostol ugyanitt "halál testének", a Filippibelikehez írt levélben (3,21) pedig "nyomorúságos testnek" is nevezi a megromlott – öröklött és szerzett – természetünket hordozó, a bűn törvényétől olyannyira áthatott jelenlegi testünket.

5. A keresztség (a Jézus példaadása és tanítása szerinti felnőtt keresztségre utalunk itt) nem törölheti el tehát az Ádamtól öröklött bűnadósságnak értelmezett eredendő bűnt, mivel ilyesmi a Biblia fogalomvilágában nem is létezik. (Az a tény, hogy a római katolikus tanítás szerint a keresztség teljességgel eltünteti az eredendő bűnt, tanúskodik arról, hogy ennek lényegét nem a bűnre való hajlamban, hanem az átöröklött bűnadósságban látják.) Ugyancsak nem törli, nem törölheti el az öröklött és szerzett bűnös természetet sem, hiszen nem a testben idéz elő változást az az újjászületés, amit megpecsétel, hanem a lélekben. Az imént idézett Fil 3,20-21 szerint csak a dicsőségében visszatérő, halott igazakat feltámasztó és az élő igazak elváltozását teremtő hatalommal megvalósító Jézus fogja *"elváltoztatni a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonlóvá tegye azt az ő dicsőséges (feltámasztott) testéhez"*.

A keresztség az ember Istenhez és bűnhöz való viszonyában idéz elő gyökeres változást. Istennel szövetségre lép, ezentúl mindenkor szabad *"bejárása van Isten kegyelméhez"* (Rm 5,2). Mindenkor elnyerheti a Szentlélek segítségét a bűnös természetével, illetve az azon keresztül ható kísértésekkel való harcban. A bűnnel szemben örökös *"ellenségeskedés"* (1Móz 3,15) született meg lelkében, a vele való végérvényes, elvi szakítást pecsételte meg keresztségével. Ezáltal *"megerőtlenült*

¹ E. G. White: Pátriárkák és próféták, Bibliaiskolák Közössége, Budapest, 1993. 318. o.

benne a bűnnek teste" (Rm 6,6), felszabadult a "bűn uralma" alól, de vele való küzdelme nem szűnik meg a Jézus adventjekor bekövetkező újjáteremtésig.

6. Az ember tehát önerejéből Isten erkölcsi mértékének megfelelő jó cselekedeteket nem valósíthat meg, ezekkel érdemeket nem szerezhethet Isten előtt. Pál teljes határozottsággal jelenti ki, hogy ő azt ismerte fel magában – amely felismerésre minden valóban megtért kereszténynek is el kell jutnia –, hogy *"nem lakik őbenne, azaz az ő testében semmi jó."* (Rm 7,18) Ezen a háttéren érthető vallomása, vágyakozásának az a kifejezése, amelyet a Fil 3,9-ben olvasunk: *"Hogy találtassam őbenne, mint akinek nincsen saját igazságom a törvényből, hanem van igazságom a Krisztusban való hit által, Istentől való igazságom a hit alapján."*

Íme a lutheri *"simul iustus et peccator"* (egyszerre igaz és bűnös) tétel igazsága, egyértelmű biblikus igazolása. Mindez nem azt jelenti, hogy az embernek nem lehetnek valódi, Isten előtt elfogadott jó és igaz cselekedetei, sőt szükséges is, hogy legyenek ilyenek. Jelenti viszont azt, hogy ezek indíttatásukban és véghezvitelükben egyaránt Isten kegyelmének, Szentlelkének a munkái bennünk, amiért a dicsőség egyedül őt illeti meg: *"Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a véghezvitelt jókedvéből... Annak pedig, aki véghetetlen bőséggel mindent megcselekedhet, feljebb, hógynem mint kérjük, vagy elgondoljuk, a mibennünk munkálkodó erő szerint, annak legyen dicsőség az egyházban a Krisztus Jézusban nemzetségről nemzetségre örökkön örökké, Amen."* (Fil 2,13; Ef 3,20-21)